

O rasni estetiki ljudstva pri Jugoslovanih.

Predavanje b. ministra dr. N. Županića na Internacionalnem kongresu za znanstveno proučevanje ljudskih problemov v Berlinu dne 29. avgusta 1935.

(Mesto: berlinska univerza).

Uvodno naj mi bo dovoljena, spoštovani gospodje kolegi, mala pripomba k zanimivima govorima častnega predsednika kongresa, g. notranjega ministra Nemške države, dr. Viljema Frick-a,¹ in g. ministerijalnega direktorja dr. Arturja Gütt-a,² ki sta v glavnih linijah podala nalogo znanstva in politike za izboljšanje ljudstva na biološki in socialni osnovi. Gotovo bodo mnogi nasveti iznešeni v tema dvema govorima vpoštovani in bodo nekateri verjetno postali celo državni zakoni doma na Nemškem kakor drugje v inozemstvu, ali proti izvestnim predlogom g. Gütt-a, ki oznanjajo prepoved ženitve med polnokrvnimi Arijci in Ne-arijci ter proti nasvetu nemškimi staršem naj može svoje hčere samo z nemškokrvnimi (deutschblütigen) mladeniči, imam močne pomisleke in zelo sumim, da bi se ti predlogi mogli kdaj praktično izvesti. Dovoljenje zakonske združitve med Arijci in Ne-arijci le na osnovi predhodne sterilizacije se mi pa zdi nesodobno, preveč poniževalno in preveč naperjeno proti elementarnemu pravu človeka in vsakega naroda. Cenjeni predavatelj se je ozrl na vse mogoče faktorje biološkega in socialnega značaja, ki pridejo v poštev pri osnovanju rodbine, vendar je prezrl izbor (izbiro), ki je prvovrstne važnosti pri združitvi moškega z žensko. Ta združitev počiva na medsebojnem dopadajenju, simpatiji in je v glavnem estetske narave. Simpatija pa rodi ljubav, ki vse premaga: Venus victrix. Lepo se o tem izraža hrvatski narod ko pravi: Oj, teško je umrijeti kad ništa ne boli, još teže je ljubiti, što srce ne voli. Tu ne pomorejo nikake teoretske učenosti niti državne zakonske prepovedi.

¹ Discours de M. le Dr. Frick, ministre de l'intérieur du Reich et du Prusse. Congrès International pour l'étude scientifique des problèmes de population à Berlin, de 26 août au 1er septembre 1935. Berlin 1935.

² A. Gütt, Bevölkerungspolitik als Aufgabe des Staates. Vortrag gehalten vom Dr. Med. A. G. Ministerialdirektor im Reichs- und Preuss. Ministerium des Inneren, anlässlich des Internationalen Kongresses für Bevölkerungswissenschaft in Berlin am 29. August 1935, Berlin 1935.

Kaj pa smatra jugoslovensko ljudstvo za rasno lepo, kaj je njegov rasni ideal, in kakšno vlogo imajo komponente rasnih tipov pri izboru v ljubavi in pri sklepanju ženitev, o tem Vam hočem, častiti kolegi, v kratkem nekaj povedati. Predno pa preidem na stvar samo, bodi omenjeno, da se s tem predavanjem uvaja v znanstvo etnologije nova veja, rasna estetika (antropološka estetika) in to na osnovi življenja in umetnosti jugoslovenskega ljudstva, v prvi vrsti na osnovi narodne poezije z dragocenimi dokazilnimi pripomočki.

Lepe in koristne stvari ljubimo ter jih cenimo. Cena in občudovanje odgovarja stopinji redkosti: »Omnia praeclara rara«. To pa ne velja samo za drage kamne in plemenite kovine, temveč tudi za lepe in redke rasne tipe človeškega rodu.

Po mestih na evropskem severu žanjejo črnkaste (brinetne) lepotice in lepotci priznanje ter dopadajenje, a na jugu so že rimski pesniki hvalili žoltaste (plave) ženske, zato, ker so bile redkost. To pravilo pa, izgleda, da ima veljavnost samo za omikane in inteligentne meščane, kajti kmetsko prebivalstvo sodi — vsaj pri Srbohrvatih — drugače o rasnih tipih, ki se nahajajo v isti deželi v manjšini ali pa obstojajo kot izjema. Za to trditev bomo podali nekoliko primerov iz vseh delov Jugoslavije, največ iz narodne tradicije, narodnega pesništva, ki je ogledalo prošlosti naroda ter odmev njegove duše in srca. Narodov rasni okus pa bomo opredelili regijonalno in ga presodili na osnovi podatkov znanstvene antropologije.

V Bosni se danes nahajajo temni lasi, t. j. kostanjevi in črni, z 72% ter temne oči v veliki večini³ in jih je smatrati kot navadne in splošne. Modre (plave) oči s 16% pa se nahajajo v razmerju s celoto v veliki manjšini in so tako v izjemnem položaju. Po gornji tezi (omnia praeclara rara) bi človek mislil, da uživajo v Bosni plave oči kot rariteta večjo hvalo nego temni toni iride (šarenice). To pa ni tako, ampak ravno narobe. Srpska narodna romanca »Mujo i Uma« pripoveduje prav na tragičen način, kako je zaljubljeni mladenič Mujo odšel v smrt, ko mu je njegova jako sramežljiva izvoljenka Uma po dolgih prošnjah odprla oči in so te bile modre (plave) a ne »črne« (temne), po katerih

³ A. Weisbach, Die Bosnier. Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Bd. XXV, str. 210, 215. Wien 1935.

je on kot priprosto podeželsko dete hrepenel pod presunljivim pritiskom splošnega okusa bosanskega ljudstva. Plave oči so odvrnile Muja od nadvse ljubljene Ume, da jo je zapustil, ona pa ga je zato proklela in zaklela v smrt.

Mujo i Uma.

Zafali se Mujo momče mlado:

»Ljubio sam u majke jedinu,
Često sam joj slao armagane:
Dvije dibe, četiri kadife,
I dva ćurka vunom postavljena
I dva fesa biserom kićena;
Dva kićena, a dva ne kićena;
I dva pasa nek je više glasa;
Još da znadeš da su crne oči,
Još bih dao, ne bih zažalio.«
Pa pošeta niz mermer sokake
Dozivao Umu ljepoticu:
»Izidider, Umo, izidider, dušo!
Pogledaj me Umo, crnijem očima!«

Prevari se Uma, ujede je guja,
Pa pogleda Uma plavijem očima;
Kada vide Mujo da su plave oči,
Govorio Umi: »Udaj se, Umo,
Udaj se Umo, ti ne čekaj mene!«
Govorila Uma: »Ajde, ajde, Mujo,
Sad na tebi, Mujo, zelena dolama
Do dan do dva, Mujo, zelena trava;
Sad na tebi, Mujo, svilena košulja,
Do dan do dva, Mujo, bijela astara;
Na glavi ti, Mujo, fesak, finofesak,
Do dan do dva, Mujo bijela saruka:
Kako Uma reče, i Muji se steče.
I umrije Mujo, žalosna mu Majka.⁴

Pri čitanju gornje romance sem se nehote domislil na prvo kitico globoke in mistične pesmi francoskega lirika Sully Prudhomme-a »Les yeux«:

»Bleus ou noirs, tous aimés, tous beaux,
Des yeux sans nombre ont vu l'aurore;
Ils dorment au fond des tombeaux,
Et le soleil se leve encore.«

Inteligentnemu francoskemu pesniku, ki ljubi dovršene, ostro brušene kot briljant sijoče fine oblike, so plave ali temne oči enako lepe in enako mile, ali iz dna groba mu ugovarja nesrečni mladenič Mujo, da v Bosni ni tako, da se tam umira za »črne« oči in njegova zaročenka Uma solzna potrjuje, da se tam izgubi življenjsko srečo radi plavih oči.

Tudi pri temnookih in temnolasih Arabcih, Turkih, Tatarih in Kitajcih niso priljubljene modre oči, ampak čutijo odvratnost do njih.⁵

⁴ Вук. Стеф. Караџић, Српске народне пјесме. Књига I, pag. 462. Државно издање. Београд 1891.

⁵ Archiv für Anthropologie, XXXII, pag. 222—223. Braunschweig 1906.

Pri tej priliki naj bo nekaj povedano o rasni kompleksiji starih Ilirov, ki so predhodniki Jugoslovanov, zlasti srbskega plemena na trupu Balkanskega polotoka in so dali jezikovni in fizično-etnični substrat za jugoslovenske novosele v VII. stoletju po Kristovem rojstvu. Četudi sta M. Hoernes⁶ in H. Kiepert⁷ trdila, da antični avtorji pišejo o mali rasti in črnkasti kompleksiji Ilirov, nismo mogli v to verjeti iz raznih razlogov. Iskali smo pri grških in latinskih pisateljih, dokler nismo prišli do mesta, ki je opravičilo naš sum. Klavdij Galen (umrl 201 po Kr. r.) meni namreč, razpravljajoč vprašanje temperamentov, da je oblika in barva las ljudi zavisna v prvem redu od geografske lege in klime po bivališču dotičnega naroda. Kot kontrast črnolasim in kodrastim Arabcem, Egipčanom in Indom postavlja Galen nasproti narode najsvetlejšje kompleksije: Ilire, Germane, Dalmatince, Sauromate ter skitske narode. V sredino izmed obeh skupin bi prišli narodi zmerno temne in zmerno svetle rasne kompleksije: „Εφεξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν τὰς αἰτίας ἀπάντων τῶν συμβεβηκότων ταῖς καὶ σεσιν ἐν ταῖς τῶν τριχῶν διαφοραῖς καθ' ἡλικίαν καὶ φύσιν σώματος. Αἰγύπτιοι μὲν οὖν καὶ Ἀραβες καὶ Ἴνδοι καὶ πᾶν τὸ ξηρὰν καὶ δερμὴν χῶσαν ἐποικοῦν ἔθνος μελαινας τε καὶ δυσανξείας καὶ ξηρὰς καὶ σβλας καὶ κραύρας ἔχουσι τὰς τσίχας ὅσοι δ' ἔμπαλιν τοῦτος ἕγρὰν καὶ ψυχρὰν χῶσαν ἐποικοῦσιν, Ἰλλυροὶ τε καὶ Γερμανοὶ καὶ Δελμάται καὶ Σαυροματαὶ καὶ σύμπαν τὸ Σκυθικὸν εὐανξείας μετρίως καὶ λεπτὰς καὶ εὐθείας καὶ πυρρὰς, ὅσοι δ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἐκκρατον νέμονται γῆν εὐανξεστάτας καὶ μελαινας μετρίως καὶ παχείας συμμετρώς καὶ οὐτ' ἀκριβῶς σβλας οὐτ' ἀκριβῶς εὐθείας⁸.

Stari Iliri so se toraj odlikovali s svetlo (žolto) barvo las, ki je prehajala v rdečkast sijaj kakor pri Germanih. Za oči Ilircev pravi A. Gelij,⁹ da so imele fascinirajočo, magično moč in da so mogli s pogledom ubiti človeka: »Oculis quoque exitialem facinationem fieri in eisdem libris scriptum est traditurque esse homines in Illyriis, qui interimant videndo quos diutius irati viderint, eosque ipsos mares feminasque, quin visu ita nocenti sunt, pupillas in singulis oculis binas habere«. Slično se govori

⁶ M. Hoernes, Die Urgeschichte des Menschen, str. 522. Dunaj 1892.

⁷ H. Kiepert, Lehrbuch der alten Geographie, str. 358. Berlin 1878.

⁸ ΓΑΛΗΝΟΥ Περὶ χράσεων (Rec. G. Helmreich, str. 68.) Leipzig 1904.

⁹ A. Gellii, Noctium atticaum lib. IX, cap. 4, § 8. (Edidit. M. Hertz, volum. I, pag. 419.) Berlin 1883.

o dalmatinskih Zagorcih Dinarskih Alp, da imajo pogled kot sokoli in da režejo (presekajo) z očmi.

Stara srbska balada »Marko i kći kralja arapskoga« iz Hercegovine opisuje kako je jugoslovenski Odisej, Kraljević Marko, presunjen od zgražanja in gnjusa pred drugorodnim in tujekrvnim, storil navečji greh v svojem življenju, ker je postal morilec svoje neveste. Balada namreč pripoveduje, kako je Marko na svojih osvetniških pohodih prišel tudi v zamorsko (arabsko?) deželo, kjer je bil iznenadoma napaden in vržen v ječo, kjer je zdihoval osem let. Pri neki priliki ga zagleda skozi okno mlada hči zamorskega kralja in se zaljubi v njega. Obljubila mu je osvoboditev iz ječe in polno vrečo zlatnikov, če ji obljubi in ji priseže, da jo bo vzel za ženo in jo popeljal na svoj dom. Težko se je Marko odločil. Ali sila Boga ne moli. Marko sname kučmo z glave, položi jo na svoje koleno in priseže pri kučmi držati obljubo. In v nočni temi odpre tajno črna princeza vrata ječe in mu pripelje mitičnega konja »šarca«. Marko ga zajaše in pobegne v smeri Prilep v južno Srbijo, spremljan od svoje zamorske neveste, ki jo je nosil drugi konj skupno z njeno doto — z bisegami ducatov. Ko se je porodilo jutro in sta se begunca ustavila radi počitka, objame zaljubljena princeza zaročenca Marka s svojimi črnimi rokami z nasmehom blaženosti in sreče. Belina zob je Marku čudno tuje odsevala pri temni koži obraza in spadel ga je toliki gnjev pred tujo raso in krvjo, da je bliskoma potegnil sabljo in kakor kači odsekal glavo svoji nesrečni in nesojeni nevesti. Ta veliki greh je grizel v srcu Kraljeviča Marka, da ni mogel spati radi slabe vesti in se ni mogel pomiriti. Pozval je zbor devetih svečenikov in je izpovedal svoj veliki greh ter se kesal. Zlato, ki mu ga je prinesla zamorska princeza kot doto, je potrošil za zidavo cerkvâ in samostanov, da bi mu usmiljeni Bog odpustil veliki greh.

Kraljević Marko je poplačal izkazano mu uslugo in veliko ljubezen zamorske princeze z nehvaležnostjo in umorom. Ali ni mogel drugače. Ni mu dala kri, branil mu je čut evropskega človeka. Rajši je razmetal vse zlato, rajši je postal največji in javni grešnik in nase navalil vse prokletstvo, nego da bi se spolno dotaknil ženske ali se v zakonu združil z njo, ki je bila tuje krvi in neznanega plemena tam nekje iz zamorske dežele. Oskrunil bi bil sebe in svoj rod. Sramoval bi se bil sam pred seboj in ne

bi mu bilo obstanka pod soncem. Tak rigorozni odpor jugoslovenske krvi proti tuji rasi bi izpadel še ostrejši, če bi si imeli nesojeno nevesto Kraljeviča Marka predstaviti kot Arabko in ne kot Zamorko, ker v srbskem jeziku pomeni »Arap« Zamorca kakor tudi Arabca. Arabci pa pripadajo kot Semiti v glavnem mediteranski rasi, ki je v Siriji in Palestini pomešana z armenoidnimi brahicefali, na jugu pa nekoliko z negroidnimi elementi. Arabci torej niso ni od daleč tako tuji dinarski rasi Srbohrvatov, kakor so Etijopci ali pa pravi Sudanski zamorci. Semiti, posebno severni, stoje Srbom samo nekaj več rasno oddaljeni nego n. pr. Sicilijanci, Grki ali Armenci.

V srednjem veku, zlasti v zgodnjem, so bili Jugoslovenom lastni vsi znaki nordijske rase, saj so bili dolihocefalni, svetle kompleksije in visoke rasti.¹⁰ Krvno mešanje s staroseli jih je v stoletjih spremenilo, kakor so se tudi Nemci na svoj način spremenili, posebno v Alpah in v porečju gornjega Dunava, a na osnovi starejšega retijsko-romanskega rasnega sloja. Vsakako pa je ostala Srbohrvatom iz srednjega veka visoka statura in ponosno držanje, ker je morfološka anatomija dokazala, da spadajo med najbolj visokorasle narode v Evropi (Škoti, Angleži). Morda je podzavesten čut za rasno ohranitev skoval sentenco prepovedi: »Sitnu, malemu ne uzimaj za ženu!«

Marko i kći kralja arapskoga.¹¹

a) Markov greh.

(Iz Hercegovine — Gacko.)

Pita majka Kraljeviča Marka!	»Jednom bijah u zemlji Arapskoj,
»Ja moj sinko, Kraljeviću Marko!	»Pa uranih na vodu čatrnju,
»Što ti gradiš mloge zadužbine?	»Da napojim mojega šarina;
»Il' si teško Bogu zgriješio,	»Kad je dođoh na vodu čatrnju,
»Il' si ludo blago zadobio?«	»Al' na vodi dvanaest Arapa;
Veli njojzi od Prilipa Marko:	»Ja šćadijah, mati, preko reda,
»Oj Boga mi, moja stara majko!	»Da napojim mojega šarina,

¹⁰ N. Županić, Etnogeneza Jugoslovenā, (Sep. otisak iz »Rada«, 222, Jugosl. Akad. Znan.), Zagreb 1920. — N. Županić, Zur physioethnischen Metamorphose der Völker mit besonderer Rücksicht auf die Südslaven. Verhandlungen des Internationalen Kongresses für Bevölkerungsforschung, Bd. III., pag. 167—176. Rim 1933.

¹¹ Краљевић Марко, Пробрао и средно Св. Ф. Стојковић. (28 књига »Друштва Св. Саве«, стр. 191, 192.) Београд 1922.

»Ne dade mi dvanaest Arapa;
 »Mati moja, izvadismo kavgu:
 »Ja potegoh tešku topuzinu,
 »Te udarih crna Arapina,
 »Ja jednoga, mene jedanaest,
 »Ja dvojicu, mene desetina,
 »Ja trojicu, mene devetina,
 »Ja četiri, a mene osmina,
 »Ja petinu, a mene sedmina,
 »Ja šestinu, a mene šestina;
 »Šestina je mene nadvladala,
 »Svezaše mi ruke naopako,
 »Odvedoše kralju arapskome;
 »Kralj me baci na dno u tavnicu.
 »Ja tavnovah za sedam godina
 »Nit' ja znadoh, kad mi ljeto dođe,
 Osim jedno, moja stara majko:
 »Zimi bi se grudale djevojke,
 »Probace mi po grudu snijega,
 »Po tom znadem, da je došla zima;
 »Ljeti bace strušak bosioaka,
 »Po tom znadem, da je ljeto,

majko.

»A kad nasto osma godinica,
 »Tavnica mi nije dodijala,
 »Dodija mi Arapka djevojka,
 »Mila ćerca kralja arapskoga
 »Dolazeći jutrom i večerom;
 »Viče mene na tavnicički pendžer:
 »»Ne trun' jadan, u tavnici,

Marko!

»»Već daj mene tvoju vjeru tvrdu,
 »»Da ćeš mene uzet' za ljubovcu
 »»Da izbavim tebe iz tavnice,
 »»Dobra tvoga iz podruma Šarca,
 »»Nakupiću žutijeh dukata,
 »»Bolan Marko, koliko ti drago!

»Kad se, mati, videh na nevolji,
 »Skinuh kapu, metnuh na koljeno,
 »Pa se kunem kapi na koljenu:
 »»Tvrda vjera! ostavit' te neću,
 »»Tvrda vjera! prevarit' te neću;
 »»I sunce je vjerom prevrnulo,
 »»Te ne grije zimi k'o i ljeti,
 »»A ja vjerom prevrnuti neću!
 »To promisli Arapka djevojka,
 »Promislila da se kunem njojzi:
 »Jedno veče bješe omrknulo,
 »Otvori mi od tavnice vrata,
 »Izvede me iz tavnice, majko,
 »Dovede mi pomamna Šarina
 »I još sebe boljeg od Šarina,
 »Na obadva bisage dukata,
 »Donese mi sablju okovanu;
 »Odale se dovatismo konja
 »I odosmo kroz zemlju Arapsku.
 »Kade jutro bješe osvanulo,
 »I ja sjedoh, mati, otpočivat',
 »A uze me Arapka djevojka,
 »Zagrlj me crnijem rukama;
 »Kad pogledah, moja staro majko,
 »Ona crna, a bijeli zubi,
 »To se mene mučno učinilo,
 »Ja potegoh sablju okovanu,
 »Udarih ju po svilenu pasu,
 »Kroz nju sablja, mati, prolećela;
 »Prihvatih se mojega Šarina,
 »Još Arapci glava progovara:
 »»Bogom brate, Kraljeviću Marko!
 »Nemoj, bolan, mene ostaviti!
 »Tu sam, mati, Bogu zgriješio,
 »A veliko blago zadobio,
 »Te ja gradim mloge zadužbine.«

b) Markovo ispovedanje.

(Iz Mačedonije.)

Pobolih se Marko Kraljeviće.
 Ta si ležal tokmu tri godini,
 Ot niščo si iljač ne na'ožal.

I mu reče njegov'va stara majka
 »Aj ti Marko, aj ti milj sinko!
 »Nesi bolen, sinko, ot Gospoda,
 »Tuk si bolen, sinko, ot greo'i;

»Da ti vikna popoj' duovnici,
 »Lepo da se, sinko, ispovedviš,
 »Da si kažiš tvoji te greo'ic.

Ščo mi vikna do devet popo'i,
 I popo'i Markomu vele'e:
 »Kaži Marko, tvoji te gre'oi.«

Toga velit Marko Kraljeviće:

»A e gidi, popoj' duovnici!
 »Ja si imam golemi greo'i:
 »Na pra'ina ljudje sum zagubil,
 »Mnogi majki ja sum si izgoril;
 »Ama eden gref imam najgolem.
 »Koga pojdo' vo Arapska zemja,
 »Se bijefme so crni Arapi.
 »Bog je ubil edna stara baba,
 »Ščo golema marifet im kaza,
 »Izvado'e nivni ostri sabji
 »I po zemji ni i naredi'e,
 »Isekve'e ot konji kitici,
 »Sem junaci živi ne fati'e,
 »Ne fri'i'e vo temna zandana.
 »Koj si umre, koga go pušči'e,
 »Ja si ležaf do devet godini;
 »Ja ne znaef ni leto, ni zima.
 »Car imaše edna mila čerka,
 »Mila čerka, arapska devojka.
 »Koga beše leto so cvečina,
 »Mi davaše po edna kitka cveče
 »Mi veleše arapska devojka:
 »»Nâ ti, Marko, i ti da razberiš,
 »»Ot je sega leto so cvečina.«
 »Koga beše zima so snego'i,
 »Mi da'aše grutka snegoita:
 »»Na ti, Marko, sega da razberiš
 »»Ot je sega zima so snego'i.«
 »Se počudif toga, što da čina.

»Kak d'izlezam ot temna zandana?
 »E izmamif arapska devojka:
 »»Izvadi me, arapske devojke,
 »»Izvadi me ot temna zandana,
 »»Dje te zemam za mlada nevesta.«
 »Se izmami arapska devojka,
 »Me izvadi ot temna zandana:
 »Koga beše caro na lo'enje,
 »Na lo'enje vo gora zelena,
 »Ta si zede do tri dobri konji
 »I si zede tri to'ari azno,
 »Si ja kalif zad sebe na konja,
 »Pobegnafme vo Prilepsko Polje;
 »Se zastoif na kraj bele češma,
 »Da pieme edna studna voda.
 »Se opulif v arapska devojka;
 »Koga vidof pusto lice crno,
 »Lice crno, pusti zubi beli,
 »I mi dojde grozno i nearno,
 »Trgnaf sabja, ja presekof gla'a.
 »Tije mi se golemi greo'i«...
 Si stana'e devet te popôi,
 Mu pea'e sveti vangeliya,
 Mu pea'e prosteni molitvi,
 Go pea'e tri dni i tri noči;
 Go fatilo Marko son da spiet.
 Koga ot son mi se razbudilo,
 Malu stana, kolku da si sednit,
 Po malu si Marko ozdra'ilo!

Ako sodimo okus Srbov odnosno rasnih tipov po vsebini navedenih narodnih balad, potem si ne moremo v srednjeveški Srbiji zamisliti kot možno kako šekspirsko Desdemono, ki se je v Benetkah zaljubila v zamorca Otela in postala njegova legalna žena. Sicer pa obsojajo že osebe, ki nastopajo v veliki tragediji in ki so doma v Benetkah Desdemono radi njenega izpozabljenja kakor tudi črnca, ker se je predrznil zaljubiti se v belo patricijsko hčer. Intrigant Jago draži in hujska Desdemoninega očeta v nočni dobi pod oknom, pokazujoč mu z aluzijo prepad med belo in črno raso ter grdo in nenravno združenje obeh:

»Srce vam je na dvoje, izgubljene pol duše.

Zdaj, prav zdaj, star črn oven ovčico vašo belo naskakuje.«

Shakespeare, Othello, I. dejanje, 3. prizor.

Brabantio, Desdemonin oče, si ne more ni misliti a kam razložiti, da bi se njegova mlada, nedolžna in lepa hčerka mogla zaljubiti v nekaj, čemur se protivi narava in kar se more pogledati samo s strahoto. Zato sumniči Otela pred dožem, da je pridobil, zmešal in zavel Desdemono z začaranimi in mazaškimi napojili.

».....; Dekle plaho,
mirno in tiho, da v nji slednji vzgib
zardel je nad seboj; in ona — kljub
naravi, letom, domovini, glasu
in vsemu — pa zaljubiti se v nekaj,
kar je pogledati bilo je strah.
Le spačen, nedostaten um bo sodil,
Da mogla bi popolnost kdaj tako
zabresti zoper ves naravni zakon;
In treba spletk iskati je peklenskih,
Da to se pojasni. Zato še trdim,
da z mešanici, ki kri jemlje,
in sóki, v ta namen začaranimi,
je na njo deloval«.

Shakespeare, Othello, I. dejanje, 3. prizor.

Mimogrede naj bodo omenjeni škandali in ljubavne afere, ki so se pred kakimi štiridesetimi leti splele med Ašantizamorci in lepimi Dunajčankami, kar gre pač na račun splošnih velikomestnih zablod in dekadence starega in zdravega evropejskega okusa odnosno rasne lepote in njene ohranitve.

No vrnimo se k ljudstvu Jugoslavije!

Izgleda da se pri Slovencih, ki stanujejo v severozapadnem kotu kraljevine Jugoslavije, v pogledu ljudske rasne lepote ni izkristaliziral v narodnih pesmih in pripovedkah nikak poseben tip rasne lepote. Tega so morda krivi tuji vplivi, ker leži slovensko ozemlje na križišču prometa iz Italije v srednje Podonavje in iz srednje Evrope na Jadran ter v Italijo. Tudi vpliv mestne kulture in okusa je močno zapažen na ladanju pri Slovencih.

V neki lirski pesmi iz Ziljske doline na Koroškem hvali mladenič vitko postavbo svoje drage in njen rožasto - bel obraz.

»Je bwa tenka ko konopwa,
rdeča kakor gautoža
bjewa ko makov cvjet,
sam Bog te zvolio na te svjet«.¹²

¹² Slovenske narodne pesmi. Zbral in uredil K. Štrekelj. Zvezek II., pag. 19, No. 1035. Ljubljana 1900—1903.

V pesmici iz Cerovca na južnem Štajerskem primerja deklè svojega fanta s karanfilovim cvetom, njegov pogled s plamenom sveče, njegov glas z brnenjem strune in njegov hod s štetjem šolarja:

»Moj ljubi je lép,	še lepše golči,
kak klinčekov cvet;	kak struna brni;
še lepše gledi,	še lepše gre,
kak sveča gori;	kak šolar štet vè.« ¹³

Zopet druga južnoštajerska pesem hvali Ljubljánčanko belo kot lilijo, rdečo kot kri, zaljubljenega pogleda in smejočih ust.

»Ta moja je bela kak lelja
in tudi rudeča kak kri,
me lepo zalübleno gleda
in tüdi na smeh se drži.«¹⁴

Pesmica iz Celja na južnem Štajerskem veli: Ona je lepa, ona je mlada, ima sinje oči, srednje je rasti in je mestno dekle.

»Je lepa, je mlada
ma plave oči,
je sredne postave,
je purgarska hči.«¹⁵

V Kobaridu, v bivši pokneženi grofiji Goriški se poje: Ona ima rdeča lica in črne oči, ona mi najbolj ugaja, ker lepše ni.¹⁶ Neka koroška pesmica iz Borovlján hvali »črne« oči in kodraste (rudaste) lase.¹⁷ Zanimivo je, da se pri Slovencih, ki so med vsemi Jugosloveni najbolj svetlooki (53'6%)¹⁸ daje v narodnih pesmih temnim očem (prav za prav kostanjevo - rjavim) prednost pred modrimi (plavimi), kakor se tudi bolj ceni mala in srednja rast žensk in njihov droben hod kakor visoke in močne ženske postave. In neki slovenski pregovor pravi — četudi morda preveč

¹³ Slovenske narodne pesmi, II., pag. 43. No. 1085.

¹⁴ Slovenske narodne pesmi, II., pag. 45, No. 1090.

¹⁵ Slovenske narodne pesmi, II., pag. 644, No. 2821.

¹⁶ Slovenske narodne pesmi, II., pag. 645, No. 2828.

¹⁷ Slovenske narodne pesmi, II., pag. 646, No. 2839.

¹⁸ A. Weisbach, Die Slovenen. Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Bd. XXXIII., pag. 239. Wien 1903.

hudomušno, — da ni večjega zla pri hiši kot velika žena in bel konj.¹⁹ V kolikor pride oblika obraza v obzir, velja pri evropski inteligenci dolihoprozopen obraz za finejši nego kratke in okroglaste oblike. Posebno v Florenci na Toskanskem, v Ženevi in Burgundiji se lahko sreča podolgasto - ovalne oblike obrazov gosposkega, finega in aristokratskega reza, ki jih navadno spremljajo isto podolgasti tenki nosovi (leptorinija), vedno začetne črke pri lepoti obraza. In vendar omenja Janez Trdina²⁰ v svojem poljudnem spisu o Beli Krajini neko Bavarko iz okolice Passau-a, ki se je bila omožila na Kranjsko kot neprikupljivo ravno zaradi izdatne dolihoprozopije: »Obraza je bila nemškega, dolgega in tedaj nemikavnega, ker se nahaja prava milina malokdaj brez okroglosti.« Pri Brajcih ob srednji Kolpi na Hrvatskem se sliši imenovati dolge in suhe obraze »konjske« dočim se reče za zalo dekle, da je rdeča, lepa in okrogla kot jabolko.« Če je opravljan belokranjski izrek: »ki ima žute lasi je zmirom priden« (cf. Н. Жупанић, вистем историјске антропологије балканских народа „Старинар“. Н. Р. II, pag. 183), potem bi odgovarjale svetli antropološki kompleksiji naroda tudi svetle strani karakterja, potem bi bilo med Slovenci prilično dobrih ljudi. Pri Belokranjcih znači namreč »priden« dober (brav).

Na Hrvatskem, kjer je svetla barva (modra + siva) očne šarenice razširjena do polovice (49'2%) prebivastva, dočim izkazuje temna barva 31'2%, mešana 19'4%, hvali lirska narodna pesem modro oko in ga povišuje do neba:

»Lipo moje plavo oko tvoje!
Koje plavo, to je moje drago,
Koj' plavije, meni je milije
Smutilo bi sunce i oblake
Kamo ne bi na zemlji junake!«²²

¹⁹ »Etnolog«, VIII., pag. 31. Ljubljana 1935.

²⁰ Janez Trdina, Izprehod v Belo Krajino. (Janeza Trdine zbrani spisi. Knjiga X., pag. 318. Založil L. Schwentner). Ljubljana 1912.

²¹ A. Weisbach, Die Serbokroaten Kroatiens und Slawoniens. Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Bd. XXXV., pag. 103. Wien 1905.

²² Н. Жупанић, Систем историјске антропологије балканских народа. »Старинар« Н. Р. II, стр. 182. Београд 1908.

Dopolnilno k hvali modrih oči morda povečuje druga pesem žoltolaske:

»Tvoje obrvice
kano da su zlato,
kano da su zlatim
perom napisane.«²³

pravim »morda«, ker zlat lahko pomeni v tem slučaju toliko kakor velelep ali sijajen in bi pesem povečevala lepo izražene in lepo zaoblčene obrvi. Antropološka matematika pa beleži na Hrvatskem:²⁴ 0'5% rdečelascev, 34'3% žoltolascev, t. j. skupno svetlolasih 35'9%, nasproti 16'6% svetlokostanjevim, 40'6 kostanjevim in 7'7% črnim tonom barve las. Ako bi pa svetlim tonom prišteli tudi svetlorjavo barvo las, ki jo imenujejo nekateri antropologi tudi temno - plavo, potem bi imeli na Hrvatskem vsega $35'9 + 16'6 = 52'5\%$ svetlih las, kar bi govorilo za to, da gredo svetle šarenice oči in svetli lasje paralelno pot v istem tempu pri podedovanju rasnih atributov naroda.

Narodne pesmi iz Hrvatskega omenjajo tudi komponente temne kompleksije, kakor se na drugi strani v srbskih ženskih in junaških pesmih lahko sreča »devojke plave«²⁵ in »ruse pletenice«²⁶, ali ne često i ne s preveliko hvalo.

Življenjske prilike in neprilike prisilijo večkrat tudi jednostavne seljake, ki se trdo držijo tradicije i navad in se ravnajo po splošnem okusu, da popuščajo in se mirijo z usodo, sklepajoč z njo kompromise. Novi čas, novi kulturni vplivi, posebno valjar zapadne evropske kulture približuje tudi Srbe iz notranjosti Balkanskega polotoka ljudem srednje in zapadne Evrope. Ženska pesem iz Hercegovine nam opisuje tak kompromis tudi v rasnem oziru. Zaljubljeno dekle tam iz področja Neretve našteva razne plemenske tipe moških od pšenično-plavega »mlinarja«²⁷ do črnookega junaka in jih taksira z ljubkim humorjem po vrednosti. Najmilejši bi ji seveda bil črnkast fant, ali usoda ji je pripeljala

²³ »Jug«, I., pag. 141. Dunaj 1901.

²⁴ A. Weisbach, Die Serbokroaten Kroatiens und Slawoniens. Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Bd. XXXV., pag. 101, 103. Wien 1905.

²⁵ Вук. Стеф. Караџић, Срп. нар. пјесме I, стр. 102, бр. 162.

²⁶ L. j. Kuba, Pjesme i napjevi iz Bosne i Hercegovine. »Glasnik« bos.-herc., XVIII., str. 504. Sarajevo 1906.

²⁷ Belokranjci pravijo svetloplavemu (hellblond) človeku »belan«.

za dragana mladeniča plavih oči, ki ga pa hoče vkljub temu za vedno iz vsega srca ljubiti.

<p>»Kad će ono krasno vreme doći, i momci se prodavati poći! Za dva plava ne bi groša dala, za mlinara ne bi ni dinara; a za jedno mlado crnooko, dala b' iljadu dukata.</p>	<p>Jao tužna griješnu ti reko! U moga su draga oči plave jesu plave, al' su meni drage, druge moje, molite se za me, vrlo malo, ako vam je drago; ja sam mlada, moliću ga sama.«²⁸</p>
--	---

Iz navedenih primerov lahko zaključimo, da živi v jugoslovenskem narodu močan rasni čut, in da je ta moč estetske narave še danes budna brez kake predhodne plemensko-teoretične ali rasno-higijenske propagande bilo od strani svobodnega znanstva, bilo od strani državne uprave. Seveda se čut za rasno lepoto ne izživlja enako pri vseh Jugoslovenih, ampak semtertja odstopa od glavne smeri pri raznih plemenih v raznih nijansah, kakor že nanese organska kemija mešanja raznih krvi, amalgama raznih rasnih elementov.

Izgleda, da ideali lepote inteligentnega meščanskega prebivalstva stoje večkrat v nasprotju z onimi kmetskega ljudstva, kajti podeželski sin ljubi splošno in navadno, medtem ko razvajen meščan ceni nenavadne in redke stvari. Antropološko-estetski moment jugoslovenske literature in umetnosti ne potrjuje starega latinskega pregovora: *Omnia praeclara rara*.

²⁸ Вук. Стеф. Караџић, ср. с. I, стр. 330, бр. 426.

Zur Rassen-Ästhetik der jugoslavischen Landbevölkerung.

Vortrag, gehalten von Dr. Niko Županić, Minister a. D. und Direktor des Ethnographischen Museums in Ljubljana anlässlich des Internationalen Kongresses für Bevölkerungswissenschaft in Berlin am 29. August 1935.

Durch diesen Vortrag soll, werte Herrn Kollegen, ein neuer Zweig der Ethnologie, die Rassenästhetik, in die Wissenschaft eingeführt und auf Grund des Materials aus Jugoslawien, wo das Volksleben und die Volkskunst, in erster Linie die enorm reiche Volkspoesie wertvolle Anhaltspunkte dafür bietet, in Kürze besprochen werden.

Man liebt schöne oder nützliche Sachen und man schätzt sie. Der Preis und die Bewunderung richten sich nach dem Grade der Seltenheit: *omnia praeclara rara*. Das gilt aber nicht nur

für edle Steine und Metalle, sondern auch für schöne und seltene Rassentypen der Menschen. In den Städten des europäischen Nordens ernten brünette Schönheiten Beifall und im Süden lobten schon die römischen Dichter blonde Frauen, weil sie eben selten waren. Die Regel scheint aber nur für gebildete Städter Geltung zu haben, denn die Landbevölkerung schaut — wenigstens bei den Serbokroaten — mit anderen Augen auf Rassentypen, welche sich im selben Lande in der Minderheit befinden oder gar als Ausnahme gelten. Es sollen diesbezüglich einige Beispiele aus Jugoslavien angeführt werden.

In Bosnien kommen heutzutage dunkle (d. i. kastanienbraune + schwarze) Haare (mit 72%), sowie dunkle Augenfarbe in überwiegender Mehrzahl vor und werden deshalb als etwas Gewöhnliches, Alltägliches angesehen; blaue Augen hingegen (mit 16%) befinden sich im Verhältnis zum Ganzen im Zustande der Ausnahme. Man würde erwarten, daß daher blaue Augen als Rarität in Bosnien größere Schätzung genießen würden als dunkle Töne der Irisfarbe. Dies ist aber nicht der Fall. Eine Serbische Volks-Romanze »Mujo und Uma« erzählt auf eine recht tragische Weise, wie der verliebte Jüngling Mujo in den Tod gieng, da seine allzu schamhafte Auserwählte Uma endlich auf seine Bitte die Augen öffnete und diese blau und nicht schwarz waren, wonach er sich als schlichtes Landeskind im Bann der allgemeinen Geschmacksrichtung geseht und wofür er geschwärmt hat.

a) Markov greh.

Zafali se Mujo momče mlado:	Prevari se Uma, ujede je guja,
»Ljubio sam u majke jedinu,	Pa pogleda Uma plavijem očima;
Često sam joj slao armagane:	Kada vide Mujo da su plave oči,
Dvije dibe, četiri kadife,	Govorio Umi: »Udaj se, Umo,
I dva čurka vunom postavljena	Udaj se Umo, ti ne čekaj mene!«
I dva fesa biserom kičena,	Govorila Uma: »Ajde, ajde, Mujo,
Dva kičena, a dva ne kičena;	Sad na tebi, Mujo, zelena dolama
I dva pasa nek je više glasa;	Do dan do dva, Mujo, zelena trava;
Još da znadeš da su crne oči,	Sad na tebi, Mujo, svilena košulja,
Još bih dao, ne bih zažalio.«	Do dan do dva, Mujo, bijela astara;
Pa pošeta niz mermer sokake	Na glavi ti, Mujo fesak, finofesak,
Doživao Umu ljepoticu:	Do dan do dva, Mujo bijela saruka;
»Izidjider, Umo, izidjider, dušo!	Kako Uma reče, i Muji se steče.
Pogledaj me Umo, crnijem očima!«	I umrije Mujo, žalosna mu majka. ¹

¹ Vuk Stef. Karadžić, Srpske narodne pjesme. Knjiga I., pag. 462 (Državno izdanje). Beograd 1891.

Beim Lesen der angeführten serbischen Romanze kam mir unwillkürlich in den Sinn die erste Strophe des tiefmystischen Liedes »Les Yeux« vom französischen Lyriker Sully Prudhomme:

»Bleus ou noirs, tous aimés, tous beaux,
des yeux sans nombre ont vu l'aurore;
ils dorment au fond des tombeaux,
et le soleil se leve encore.«

Dem hochintelligenten Franzosen, welcher feine, wie Brillant geschliffene Formen und Reime liebt, sind dunkle sowie blaue Augen gleich schön und gleich lieb, aber aus der Tiefe des Grabes protestiert dagegen stimmlos der unglückliche Jüngling Mujo, welcher für schwarze Augen sein Leben gab, während seine Braut Uma wegen ihren blauen Augen ihr Lebensglück verlor.

Auch bei den dunkeläugigen und dunkelhaarigen Arabern, Türken, Tataren und Chinesen sind blaue Augen nicht beliebt, vielmehr finden sie sie sehr garstig.²

Eine altserbische Volksballade³ aus der Herzegowina erzählt wie der jugoslawische Nationalheld, Kraljević Marko (Der Königsohn Marko), ergriffen vom Schauer und der Abscheu vor dem Fremdrassigen und Artfremden die größte Sünde in seinem Leben begangen, weil er zum Eidbrecher und Mörder geworden ist. Die Ballade erzählt, wie er im Lande der Mohren (Araber?) überwältigt und in den Kerker geworfen ward, wo er schon das achte Jahr schmachtete. Da erblickte ihn durch das Fenster des Gefängnisses eine junge Tochter des Mohrenkönigs und verliebte sich in ihn. Sie versprach ihm die Befreiung aus dem Gefängnisse und Säcke voll Dukaten falls er ihr verspreche und schwöre sie in seine Heimat zu nehmen und zu heiraten. In der Not nahm Kraljević Marko seine Mütze vom Kopfe ab, legte sie auf seine Knie und schwor bei der Kappe das Versprechen zu halten. Im Dunkel der Nacht öffnete die schwarze Prinzessin heimlich die Gefängnisthüre und Marko Kraljević schwang sich auf sein mythisches Roß »Šarac« und ergriff die Flucht in der Richtung nach Prilep in Südserbien, begleitet von seiner Verlobten, welche ein zweites Pferd samt ihrem Golde trug.

² Archiv für Anthropologie, XXXII, pag. 222—223. Braunschweig 1906.

³ Kraljević Marko. Probrao i sredio Sr. Stojković. (28. knjiga »Društva sv. Save«, pag. 191—192.) Beograd 1922.

Marko war überglücklich; denn nun hatte er aus tiefster Not über Nacht alles gefunden: Freiheit, Liebe und Reichtum. Doch als er im Morgengrauen bei der ersten Rast das Mädchen betrachtete, dem er dies alles verdankte, als er im dunklen Gesicht das grell abstechende Weiß der Zähne gewahrte, als er in ihre kohlschwarzen Augen blickte und sich plötzlich von zwei kaffeebraunen Armen umschlungen fühlte, da packte ihn das kalte Grauen. Entsetzt stieß er sie zurück. Ein Griff nach dem Schwerte, und im nächsten Augenblick war das Haupt seiner Befreierin vom Rumpf getrennt.

So lohnte Marko ihre große Liebe mit schnödem Undank. Doch er büßte schwer daran. In sein Vaterland zurückgekehrt gab er alles Gold für Kirchenbauten her, und bis an seine letzten Tage führte er ein christliches, gottergebenes Leben. Doch die Tat selbst reute ihn nie. Er wollte lieber als der größte Sünder dastehen und alle Verdammnis auf sich laden, bevor er ein Weib nahm, das fremder Art und fremden Blutes war.

Diese rigorose Empörung des südslavischen Blutes gegen das Artfremde würde noch schärfer ausfallen, wenn man sich die unglückliche Königstochter als eine Araberin und nicht als eine Negerin vorstellen würde, denn im Serbischen bedeutet *Ar ap* sowohl einen Mohren als auch einen Araber. Die Araber gehören aber als Semiten hauptsächlich zur ostmittelländischer Rasse und verhalten sich gegenüber der dinarischen Rasse der Serbokroaten beiweitem nicht so artfremd wie z. B. Athiopier. Im frühen Mittelalter trugen ja die Südslaven die Eigenschaften der nordischen Rasse,⁴ den sie waren dolicho-cephal, von heller Komplexion und hochgewachsen. Mit der Zeit haben sie sich verändert, wie sich ja auch die Deutschen, besonders im Süden, in ihrer Art verändert haben.

Nach der vorgebrachten Ballade zu urteilen, wäre im mittelalterlichen Serbien eine Shakespeare'sche Desdemona, welche sich in Venedig in ihrer Geschmackverirrung den Neger Othello zum Liebsten erkoren, kaum denkbar.

⁴ N. Županić, Sistem istorijske antropologije balkanskih naroda. (SA. aus »Starinar« II.), Beograd 1908. — Idem, Zur physio-ethnischer Metamorphose der Völker mit besonderer Rücksicht auf die Südslaven. (Comitato Italiano per lo studio dei problemi della popolazione). Rom 1933.

Es sollen noch die Skandale und Liebesaffären erwähnt werden, die sich vor etwa vierzig Jahren zwischen den Aschanti-Negern und den schönen Wienerinnen abgespielt haben, was wohl auf Rechnung der großstädtischen Geschmacksverirrung und Dekadenz des alten und gesunden europäischen Geschmacks bezüglich der menschlichen Rassenschönheit und der Rassenerhaltung geht.

Kehren wir jedoch zur Landbevölkerung Jugoslaviens zurück! Bei den Slovenen im nordwestlichen Winkel des Königreiches Jugoslawien scheint sich bezüglich der Rassenschönheit des Menschen kein besonderer Typus in den Volksliedern und den Volkserzählungen auskrystallisiert zu haben. Schuld daran sind vielleicht fremde Einflüsse, die sich gerade in diesem Durchgangsgebiet stark geltend gemacht haben. Auch der Einfluß der städtischen Kultur ist hier sehr bemerkbar. In einem lyrischen Volkslied aus der Ziljska dolina in Kärnten preist der Bursche den schlanken Wuchs und das rosaweiße Gesicht seiner Geliebten.⁵

»Je bwa tenka ko konopwa,
rdeča kakor gartroža

bjewa ko makov cvjet,
sam Bog te zvolio na te svjet.«

In einem Liede aus Cerovec in Südsteiermark vergleicht das Mädchen ihren Auserwählten mit der Blüte einer Nelke, seinen Blick mit dem Kerzenlichte, seine Stimme mit dem Saitenklang und seinen Gang mit dem Zählen eines Schulknaben.⁶

Moj ljubi je lép,
kak klinčekov cvet;
še lepše gledí,
kak sveča gori;

Še lepše golči,
kak struna brni;
še lepše mi gre
kak šolar štet vé.

Wiederum ein anderes südsteierisches Lied lobt eine Laibacherin als weiß, wie die Lilie, rot wie das Blut, von verliebten Blick und lächelnden Mund.⁷

»Ta moja je bela kak lelja
in tüdi rudeča kak kri,

me lepo zalübleno gleda
in tüdi na smeh se drži.«

⁵ Slovenske narodne pesmi. Zbral in uredil K. Štrekelj. Zvezek II, pag. 19, Nro 1035. Ljubljana 1900—1903.

⁶ Idem, pag. 43, Nro. 1085.

⁷ Idem, pag. 45, Nro. 1090.

Ein Lied aus Celje in der Steiermark sagt: Sie ist schön, sie ist jung, sie hat blaue Augen, ist von mittelhoher Gestalt und ist ein Bürgermadel.⁸

»Je lepa, je mlada
ma plave oči,
je sredne postave,
pa purgarska hči.«

In Kobarid (Caporetto), in der gewesenen Grafschaft Görz singt man: Sie hat rote Wangen und schwarze Augen, sie gefällt mir am meisten, da es keine schönere gibt.⁹ Ein Kärntnerlied aus Borovljane lobt »schwarze« Augen und krauses Haar.¹⁰ Es ist interessant, daß bei den Slovenen, welche unter den Südslaven am meisten lichtäugig sind (55'6%) schwarze (eigentlich kastanienbraune) Augen Vorzug haben vor den in den Volksliedern das blauen, wie auch kleiner und mittelhoher Wuchs sowie der zierliche Gang der Frauen höher geschätzt werden als hohe und große Weiber. Es gibt kein größeres Unheil im Hause als ein großes Weib und ein weißes Pferd (Schimmel), sagt ein slovenisches Sprichwort.¹¹ Was die Gesichtsform anbelangt, so gilt bei der europäischen Intelligenz, dolichoprosopes Antlitz als feiner als kurze und rundliche Gesichter. Besonders in Florenz und Genf begegnet man Frauen mit länglich-ovalen Gesichtsformen von vornehmer Feinheit und aristokratischem Schnitt. Und doch wird in den Erzählungen des volkstümlichen slovenischen Schriftstellers, Janez Trdina, eine Bajowarin aus der Umgebung von Passau, welche nach Krain geheiratet hatte, als reizlos bezeichnet, da sie ein langes und ungewöhnliches Gesicht besaß. Es wird nebenbei bemerkt, daß ein echter Liebreiz selten ohne rundliche Formen denkbar ist.¹²

In Kroatien, wo helle Augen (blaue + graue) 49'2% dunkle 31'2% und mischfarbige 19'4% ausmachen,¹³ erhöht und preist

⁸ Idem, pag. 644, Nro. 2821.

⁹ Idem, pag. 645, Nro. 2828.

¹⁰ Idem, pag. 646, Nro. 2839.

¹¹ »Etnolog«, VIII, Ljubljana 1935.

¹² Janez Trdina, Izprehod v Belo Krajino. (Janez Trdine zbrani spisi, knjiga X, pag. 318). Ljubljana 1912.

¹³ A. Weisbach, Die Serbokroaten Kroatiens und Slavoniens. Mitt. d. Anthrop. G. in Wien, Bd. XXXV, pag. 103. Wien 1905.

ein lyrisches Volkslied¹⁴ des Auges Bläue auf folgende Weise: Mein schönes blaues Auge dein! Blaues Auge, das ist mein Gefallen, je blauer es ist, desto teurer ist es mir. Sonn' und Wolken würde es verwirren, wie könnten ihm die Helden aus Erden widerstehen!«

»Lipo moje plavo oko tvoje!
Ko je plavo, to je moje drago,
Koj' plavije, meni je milije,
Smutilo bi sunce i oblake
Kamo ne bi na zemlji junake.«

Ein anderes kroatisches Lied¹⁵ lobt blondes Haar: Deine Augenbrauen glänzen als ob sie Gold wären, als ob sie eine goldene Feder geschrieben hätte.

»Tvoje obrvice
kano da su zlate
kano da su zlatim
perom napisane«.

Volkslieder aus Kroatien erwähnen mitunter auch Elemente dunkler Komplexion, wie man andererseits in serbischen Liedern »blonden Mädchen« und »rötlich-brauen Zöpfen« begegnet, aber selten und nicht mit so viel Lob und Preis. Am besten äußert sich diesbezüglich ein serbisches Volkslied¹⁶ folgenden Inhalts: Wann wird endlich jene schöne Zeit kommen, wo sich die Burschen zum Kaufe stellen werden? Für zwei Gelbblonde möcht ich nicht einen Groschen geben, für einen Müller (flachsblonden) nicht einen Dinar, aber für einen Schwarzäugigen, für so einen möcht ich tausend Dukaten geben. Doch verzeiht, meine lieben Schwestern, ich Unglückliche habe sündhaft gesprochen: Mein Allerliebster hat blaue Augen; sie sind blau, aber sind mir lieb und teuer.

Kad će ono krasno vreme doći,
i momci se prodavati poći!
Za dva plava ne bi groša dala,
Za mlinarja ne bi ni dinara;
a za jedno mlado crnooko,
dala b' zanjga iljadu dukata.

Ja o tužna griješnu ti reko!
U moga su draga oči plave
jesu plave, al' su meni drage,
drage moje, molite se za me,
vrlo malo, ako vam je drago;
ja sam mlada, moliću ga sama.

¹⁴ N. Županić, Sistem istorijske antropologije balkanskih naroda. (»Starinar« N. R. II, pag. 182). Beograd 1908.

¹⁵ »Jug«, I. pag. 141. Wien. 1901.

¹⁶ Vuk. Stef. Karadžić, cp. c. I, pag. 330. Nro. 426.

Auf Grund des besprochenen Materials kann man behaupten, daß im jugoslawischen Volk ein starkes Rassengefühl lebt. Diese Kräfte sind auch heute noch wach und ohne jede Aufklärungsarbeit von seiten des Staates wirksam, freilich bei jedem jugoslawischem Stamm in besonderer Prägung, die sich im Laufe der Jahrhunderte durch die verschiedenartigsten Blutvermischungen herausgebildet hat.

Es scheint, daß die Schönheitsideale der städtischen gebildeten Bevölkerung vielfach im Gegensatz stehen zu denen der Landbevölkerung denn während ein Landkind das Durchschnittliche und Gewöhnliche schätzt, liebt der verfeinerte und verwöhnte Städter das Seltene und das Ungewöhnliche. Das anthropologisch-ästhetische Moment der Südslawischen Volkslieder bestätigt nicht das alte Sprichwort: Omnia praeclara rara.